

Tíðargrein

Hans Pauli Strøm
fyrrv. landsstýrismaður 2004-09

Várar umsíðir aftur fyri føroyskum heilsupolitikki?

Løgtingið viðger nýggja menningarætlan fyri sjúkrahúsverkið. Sama dag fara fyrstu kvinnurnar til mammografiscreening í nýggjum heilsupolitiskum átaki. Seinni sama dag boðar kommunulæknafelagið frá, at teirra skipan stendur fyri hóttafalli. Landsstýriskvinnan svarar, at nú ætlanin fyri sjúkrahúsini er lögð, verður beinanvegin farið undir at fyrireika eina nýggja heilsuskipan fyri alt kommunulæknaøkið.

Hetta vil eg fegin taka sum tekin um, at umsíðir várar aftur í føroyskum heilsupolitikki aftaná 5-6 ár, har tað hevur verið øskukalt. Tað er í síðstu løtu, at við menningarætlanini verður møguleiki fyri at lyfta sjúkrahúsverkið – t.v.s. Landssjúkrahúsið – úr vandanum fyri eini niðurbræðing, sum hevur hótt í nøkur ár.

Tó liggur avgjörda fyrirtreytin fyri, at møguleikin kann gerast til veruleika í hesum báðum lutum:

1. At figgjjarligu karmarnir fyri at fremja ætlanina verða fingnir til vega. Tað snýr seg um - sum tey sjálvi siga - einar 30-40 mió. kr. eftir 4-5 árum. Hetta eigur at verða ásett longu í figgjarkarmunum fyri 2018-22, ið verða framlagdir um fáar vikur. Annars hevur alt tosið onga meining - fyri hetta landsstýrið í hvussu er.
2. At landsstýriskvinnan sum skjótast kemur við eini ítøkiligari tíðarfestari arbeidsskrá fyri, hvussu hvør einstakur lutur í hesi menningarætlan skal setast í verk. Høsnast er nóg longi yvir hesum, og minnst skal til, at í heyst er longu helvtin av valskeiðnum gingin - uttan at nakað er fingið frá hondini.

Politiskar fyrirtreytir tykjast at verða til staðar. Burtursæð frá nøkrum fáum kroniskum andstøðingum norðanfyri er yvirhøv-

ur undirtøka fyri ætlanini. Leiðslurnar á sjúkrahúsum, eisini teimum smáu, spæla við. Og sjálvt Norðlýsið hevur slept dómadagsprofetiumum.

Fegin var eg um samrøðu í Norðlýsinum við fyrrv. læknastjóran við Klaksvíkar Sjúkrahús, Jákup Petersen, ið var sera positivur fyri menningarætlanini og vísti á tørvin fyri dygdarbetri og tryggari sjúkrahúsverki við bert einari yvirskipaðari leiðslu og miðsavning av ressursunum til kravmiklastu uppgávnar á Landssjúkrahúsum, og útluting av minni krevjandi planløgðum viðgerðum umframt vanligari endurvenjing á smærri sjúkrahúsum.

Høvuðstættirnir í menningarætlanini

Soleiðis sum eg skilji meiningina við menningarætlanini, eru høvuðstættirnir hesir:

- At nøyta tørvin á serlæknaøkinum og skipa eina effektiva rekruttering av heilsustarvsfólkum, og at hetta er høvuðsavbjóðingin fram um allar.
- At fáa sjúkrahúsverkið at virka sum eina organisatoriska eind, t.v.s.:
- Ein yvirskipað sjúkrahússtjórn yvir teim trimum sjúkrahúsum og teirra lokalu leiðslum.
- Ein felags starvsfólkadeild, har tænastrygdan ikki er staðsett lokalt men í øllum sjúkrahúsum.
- Ein sentral visitation, so sjúkl-

ingar verða vístir til heilsufakliga røttu og skjótastu viðgerð, antin tað er í Havn, í Klaksvík ella á Tvøroyri.

- Serlæknafrøðilig toymi skipast fyri øll høvuðssjúkuøki, við høvuðssæti á Landssjúkrahúsinum, men við tænastrygdum fyri alt sjúkrahúsverkið.
- Arbeidsbýti við miðsavning av krevjandi serlæknafrøðiligum uppgávum á Landssjúkrahúsinum, og útdelegering til smáu sjúkrahúsini av eftirviðgerð umframt minni kravmiklum, planløgðum uppgávum.
- Fíggjarlig uppræðfesting til tess at fremja høvuðsmálini í menningarætlanini.

Fegin um menningarætlanina

Sum fyrrverandi landsstýrismaður í heilsumálum 2004-09 eri eg hjartans fegin um menningarætlanina - ikki fyri tað tunnlaga skjalið men fyri politisku ambitionirnar. Tó tað er ein fagnaður við treytum:

- Høvuðsavbjóðingin, serlækna-tørvurin, skal síggjast aftur í figgjarkørmunum tey næstu 4-5 árin,
- Alt arbeidsbýti millum Landsjúkrahúsið og hinubæði smáu sjúkrahúsini skal vera fakliga grundað í samstarvi við Lækna-felagið - uttan lokalpolitiskar rossahandlar,
- Forstjórin fyri sjúkrahúsverkinum skal vera ein heilsufakligur autoritetur við neyðugari fyri-

sitingarligari orku og yvirvaldsrætti yvir deildarleiðarunum í Havn, Klaksvík og Tvøroyri. Annars er talan bert um eina tátu.

Tunniligt skjal um menningarætlanina

Tá eg setti meg til at lesa hesa góðu menningarætlan, væntaði eg ikki at tað bleiv so skjótt eftir seg. Men síðurnar eru fáar og her er ikki so nógv av nýggjum. Landsstýriskvinnan sigur, at "fleiri enn 50 fakkfólk hava luttið" í arbeiðnum við menningarætlanini. Alment hevur hon sagt, at hetta er ein serlig dygd í mun til øll onnur álit um evnið, tí hetta kemur frá fakkfólkunum sjálvum í mun til øll hini álitini. Her eri eg tó ikki samdur, tí samanborið við onnur heilsupolitisk álit, m.a. tey eg sjálvur var við til í míni tíð sum landsstýrismaður, er hetta fakliga fátæksligt, óvanliga tunniligt og litið undirbygt.

Tá alt við skrá, inngangsbønum, myndum og talvum er tikið frá, eru einar 30-40 síður í frítekst við veruligum tankum og ætlanum um sjúkrahúsverkið. Tá er ikki nógv í part hjá teimum fimti.

Hvørji eru fakkfólkini?

Hvørji eru so fakkfólkini í hesum álitinum um sjúkrahúsverkið? Her kann tað undra, at av øllum hesum "fleiri enn 50 fakkfólkunum" eru bert 5 av teimum, sum fram um øll onnur eru serfrøðingar við bestu

vitan um sjúkrahúsverkið, nevnlaga sjúkrahúslæknarnir.

Eg undrist eisini á, tá man sær hvør hevur skrivað menningarætlanina, at har er onki umboð fyri føroysku ekspertisuna í Lækna-felagnum sloppin framat. Har hava bara sitið tveir serkønir útlendingar í ávikavist íslenskum og norskum heilsuviðurskiftum, umframt trý ikki-heilsufaklig embætisfólk í Heilsuáráðnum.

Fá av til tilmælunum í menningarætlanini eru original. Tey flestu hava sín uppruna í øðrum álitum, m.a. frá mínari tíð um framtíðar sjúkrahúsverk og um endurvenjing, har gjøllgar útgreiningar vóru heilt niður í smálutir.

Sjálvsagt byggir man á arbeiði, sum er gjørt frammanundan, men undrist á, hví ongin tilvísing er til tey nógv meira fakliga sterku og útgreinandi álitini, so sum: Framtíðar Heilsuverk, 2007, Endurvenjing fyri fólk við førleikatarni, 2007, Fólkaheilsuætlan Føroyinga 2006-09, Krabbameinsætlanin 2009 o.o.

Men enn einaferð: tað er ikki tað skrivaða orðið, ið er avgerandi. Tað er politiska ambitionin og engamentið hjá landsstýriskvinnuni og hennara samgongu at fremja hesa alneyðugu ætlan.

"Ynskiliði" til landsstýriskvinnuna

Gleði meg til, at henda menningarætlan verður sett í verk og síðani nýskipanin av kommunulækna-økinum. Men havi hug at nevna